

KATRI

Maailkuisen aamun sarastaessa lähti Heikkilän talosta yksinäinen nainen saloseudulle vievää talvitietä. Hänellä oli yllään pitkä villapusero, jaloissa huopasaappaat, päässä taaksepäin solmittu valkea huivi. Selässä oli eväslaukku.

— Sinun lähtösi on suurta uhrautuvaisuutta, oli sisar Elli hänelle sanonut.

— Ei, ystäväni, se on vain velvollisuuden täyttämistä, oli Katri siihen vastannut. Loulepa ettei kukaan meistä enää saa tilaisuutta osottaa uhrautuvaisuutta Matti Heinolle.

Elli oli kääntynyt toisaalle ja alkanut lakea nenällinään. Samassa oli sisar Saima tullut huoneeseen.

— Oletko katsonut talvaalle, Katri? Tuollaiset pilvet eivät ennusta hyvää.

Vaistomaisesti oli Katri silloin kääntynyt katseensa ikkunaan ja huomannut, että idässä oli suuria, sykkiviä pilviä, jotka uhkasivat lunta ja ehkä lumimyrskyäkin.

— Ei lumi sukaille mitään mahda. Minä ylenen niiden avulla valkeiden latvojen tasalle.

Hän oli nauranut ja samassa lähtenyt. Elli ja Saima olivat häntä seuranneet pikamaalla toivottamaan onnellista matkaa. Oliessaan jo kaukana metsämaaildassa oli hän vielä kääntynyt katsomaan taloon ja nähnyt siellä kaksi mustaa pistettä, jotka hän arvasi huolestuneesti ystävikseen.

Säännöllisessä poljennassa kiisi sukki eteenpäin, ja saivat jättivät koskemattomaan lumoon jäljet kummallekin puolel lantua.

— Jos ilaksi taivas selkenee, on kirkas kuvalo”, ajatteli hiihtäjä. — Mutta silloinhan minä jo olenkin Petäjällemessä!”

Katri oli sydänmaasi lapsi. Kaukaiseen metsätöihinkin oli ehtinyt tieto hirveästä kansalaisodasta. Sinne asti kuuluivat uhrien valitukset ja silloin oli Katri ymmärtänyt tehtävänsä. Hän oli liittynyt pöytäseuran ristiin.

Vilikko sitten oli Matti Heino tuotu rintamalta kauheasti rivottona sairaalaan. Hän oli yhä tajuttomassa tilassa ja kärsi hirveitä tuskia.

Sairuudessa ei ollut lääkäreitä. Muun varha mies, joka muinoin oli ollut välikärsiä sodassa, toimi siellä lääkärin tehtävänä. Hänellä oli kyllä runsaat kokemukset, mutta lääketieteeseen ihmeitä hän ei tuntenut. Monta haavottunutta hän oli parantanut, mutta Matti Heimon haavojen ääressä hän oli neuvoton.

Pitäjässä oli kyllä lääkäri, mutta hän ei tahtonut tulla auttamaan köyhien asiain puolesta taistelevia.

Kaukana, peninkulmien päällä Petäjälähdellä asui nuori lääkäri. Katri oli kuullut puhuttavan hänestä hyvällä. Ei hän kysynyt avun tarpeessa olevalta: oletko punanen vai valkoinen. Häneltä riitti apua kaikille, jotka sitä tarvitsivat.

Sentähden oli Katrin aivoissa synynyt ajatus: ”Minä lähdän tohtori Intin luo, ehkä hän tulee auttamaan haavottunutta!”

Synkälle salolle, jonne talvella vain harvoin erkaui ihmisen tie, hiihti Katri. Hän olisi kyllä voinut päästä maantietään myöten, mutta tämä talvite oli lyhempi. Jo pikku tyttönä paimenessa ollessaan oli hän opinut kuin ottaa tämän salon metsää. Pian olisi hän suurella korpikuolla, jossa oli tuttu mökki. Siellä hän heiken levähtäisi, ja siitä olisi enää runsas peninkulma perille.

Hänen poskensa hehkuivat talvimaan antamaa punaa. Valkoa liina, joka ympäröi kauniita kasvoja, jätti joukon ruskeita tukkaa otsalle paljaksi. Suurissa, tummissa silmissä oli harras ilme.

— Onnistuuko yritykseni? syntyi ajatus ja reippaana kiisi sukki hanka pitkin.

Oli alkanut pyryttää. Suuria lumihietaleita putosi hitaasti pilvistä. Vähitellen ne tilenivät, muodostuen kuin läpinäkymättömäksi valkeaksi sumuksi.

— Kas, kun ennätti minut ennen perillepääsyäni.

Mutta hujemmin hän potkasi sukasia ja heitti saavaa entistä kauemmas, jotta pikemmin olisi päässyt suotöihin.

— Ihmeellistä, nyt sen jo pitäisi näkyä, ajatteli hän ja pysähtyi silmäilemään seutua.

Ja kuta enemmän hän katseli ympärilleen, sitä varmemmaksi hän tuli, että oli joutunut harhaan.

— Tämä lumipyry on minut sittenkin eksyttänyt, vaikka lähtiessä siitä kerskasin.

Hänen kasvonsa olivat hieman huolestuneet. Hänellä ei ollut aavistusta lähtisikö oikealle valko vasemmalle. Hän mielti ja katseli ympärilleen. Vasemmalla kasvoi muorta, lyhyttä vesakkoa. Siitä oli jokunen vuosi takaperin nähtävästi kaadettu metsää. Ja siitä hän päätti, että ihmisasunto ei voinut olla kaukana. Hän lähti hiihtämään vasempaan.

Hiljainen lumentulo oli nyt muuttanut tuiskuksi. Tuuli ulvoi puiden latvoissa, ja väljemmillä paikoilla alkoi se kasata lunta kinoksiksi.

Katri alkoi tuntea väsymystä jäsenissään. Sauvan ote herpaantui, ei-

kä potkasi ollut enää yhtä reipasta. Suureksi ilokseen hän huomasi silloin tulleensa kapealle metsätielle ja päätteli, että ihmisasunnonkin pian löytäisi.

Ja hiihdyttyään jonkun matkaa tietä myöten, näkikin hän metsän hepeellä vähäsen aukeaman keskellä pienen mökin.

Katri asetti sukunsa tuvan seinustalle ja alkoi puhdistella lunta vaatteistaan.

Sisältä tuvasta kuului kovaäänistä puhetta, josta voi päätellä, että siellä oli tavallista enemmän ihmisiä. Katri alkoi kuunnella.

— Sen minä sanon, että jos tähän nyt ilmestyisi yksi pumakaartilainen, niin elävältä minä sen nyljisin....

Veri jähmettyi nuoren tytön suonissa. Suuri Jumala! Siellä oli vihollisia! Häitäntyneenä silmäili hän ympärilleen kuin apta otsien.

Samassa tuoklossa oli hänen päätöksensä valmis. Ennenmikä hän korpeen kuoli, kuin tahtoisi joutua vihollisten käsiin. Kekkä sieppasi hän sukset seinustalta, mutta samassa aukent ovi, ja pari miestä astui ulos.

— Hei, tällä on vieraita, sanoi toinen kovalta ääneltä, vai hekö vihollinen, täytyy kysyä, kun ollaan niin lähellä rajaa.

Hän katseli epäluuloisin silmin nuorta tyttöä.

— Tervehdudua tupaan, kehotti toinen mies.

— Huomaan, että olen eksynyt, sanoi Katri koettaen saada äänensä levolliseksi. Ja minun täytyy kiirehtä, että ehdin kotiin ennen iltaa.

— Ei sitä niin vanha ihmettä, esteli toinen mies. Mitään suuta tietää, vaikka olisi vihollisen urkoija....

Katri seurasi vapisten miehiä tupaan. Siellä oli vielä neijä nuorta miestä, joilla oli valkeat villapaidat ja harmaat polvivaunut, joista Katri arvasi heidän olevan valkocaten sotilaita. Torpanväkeä oli vaimo, mies, kaksi keuhkokuumeista tyttöä, polku ja pieni keuhkokuumeinen. He katseilivat uteliaana Katra.

Milaisilla matkoilla ollaan? kysyi torpan mies ja syytti hionon skäärin, joka nähtävästi oli hirttoisin vierailta.

— Kotimatilla, mutta taloon eksyin, sanoi Katri.

— Missä koti on? kysyttiin taas.

— Kuokkapiisimellä, vastasi Katri, tietien sen olevan valkocaten hallussa.

— Vai Kuokkapiisimellä? Senkö Rönmin tytöistä on? kysyttiin.

— Ei! Sieltäpäähän vain salotöillästä....

Katrin poskia poltti kuuma puna, kun epäilevä kukaan luotiin häneen joka taholta. Ja sotilaiden huomasi hän pitävän kirkkuaan hiljasta neuvottelemasta.

— Eikö vieras riiän päältä? Eihän nyt tällaisella ilmalla kukaan Kuokkapiisimeen mennä!

Katri tiesi, että hänellä oli käsi-varressa sairaanhoitajan merkki. Sentähden ei hän kehotuksia noudattanut.

— Kyllä minä autan.

Eräs sotilasta tuli hänen luokseen.

— Se on tarpeettonta, että minun täytyy jokatapauksessa lähteä matkaan.

Mutta hänen keuhkas auttajansa ei kuunnellut vastaväitteitä, vaan vetäsi takin työtönsä.

Kun vihainen kääntynyt suhina kuului nyt tuvassa.

— Tuota aavistinkin, sanoi yksi sotilasta vihasta väristen. Jokaisessa kauniissa naisessa tulee puni-keilla itse suatana.

— Khää, vai punarosojen lauppendissar, pikiksi toinen. No, johan nyt saan sinun saimme.

Katri katsoi toivottomana ympärilleen. Kasvoista kasvoihin kulki hänen arkea etsivä katseensa, mutta kaikissa huomasivat se samaa työkyttä. Täällä ei ollut ystäviä hänelle.

Häntä alettiin tutkia. Kysyttiin.

ITKEKÄÄ HILJAA

*Itkekää hiljaa te kulkuri-lapset
Kurjuuden kukkuroimat,
että ei heräisi herjaajoukot,
sokean sorron voimat.*

*Itkekää hiljaa te istuessanne
varrella mieron teitten.
Siellä niin monta on sankarihautaa
urhojen uupuneitten.*

*Itkekää hiljaa te kalpeat immet
iltaanne ilotonta.
Vainojen vaivojen uhreina uupuin
sulhoa sortui monta.*

*Tuhannet armahti tuskien alta
tuonelan immet tummat.
Itkekää ilmoille ijäisen kaihon
surujen suurten summat.*

*Itkekää hiljaa te kalpeat vaimot,
huoltajat mieron lasten.
Täällä kun nälkäisnä päätään nojaa
äitinsä helmaa vasten.*

*Vankilan selliin seinien taakse
riutuvat raukkain taatot.
Maailman kylmillä kujilla kulkee
kurjuuden lasten saatot.*

*Itkekää hiljaa te isät ja äidit,
sorretut työläisraukat.
Vanhuuden turvamme varhain jo riisti
tuonelan harmaat haukat.*

*Taikka he vaukina vaaksan verran
kulkea kurjat saavat.
Itkekää ilmoille ijäisen tuskan
syyttävät sydänhaavat.*

*Itkekää hiljaa te valkopää-mummit
varjossa kirkkotarhain.
Sinne on turvanne turpehen alle
kätkeyty varsin varhain.*

*Itkekää hiljaa te istuessanne
uhrien hautamailla.
Siellä ne raukat jo rauhassa nukkuu
kukkia, kumpua vailla.*

*Itkekää hiljaa te valkopää-vaarit,
sankarit auran ja kuokan.
Paariaislaumaksi sokea sorto
painaisi työläisluokan.*

*Korvit ja huuhaajat huutavat yössä,
peittäen päivän meiltä.
Riistäen kunnian, leivän ja hengen
orjilta nääntyneiltä.*

*Itkekää hiljaa te ihmiset kaikki,
syvällä syyt ovat meissä.
Määrättä mässäten rikkahat riehuu,
köyhät on kyyneleissä.*

*Sääli ja rakkaus ristillä riippuu,
valhe on vallassa meillä.
Hyljätty ihmisyyden orpona kulkee
kärsien mieron teillä.*

M. T. W.